כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות נו.

מסורת הש"ס

א) [לעיל יט:; לקמן נב:. סנהדרין טו:]. ב) [נזיר מח:]. ג) [ב"מ כל הסיגיא בנכחים ד' מח:. בשינוי בשין ע"ש. ד) תוספות בסוגיא ס"ג ד"ה ר' בכורות נב:]. ה) [ל"ל הלכך אינטריך קרא לגבות סמיכה דאמאי אינטריך מי. ל"ק. ו) [ובקרא דן]. ז) מנסון. ל"ק. ח) [ל"ל ומיהו ועי' בס"ק ל"ק]. ט) [ל"ל לא מחיב תרתי אחסיר. כ) שיך ל"ב. ל) [ביהר ביאור: מתני תוספר לעיל יט:: ד"ה ומאיל]. מ) [ס"ק מ"ז ל"ק מקדים הגיגרסא ע"ש. ל"ק. נ) בתקים הטולה מ"מ מר שוחט חטאת נלמון הס"ד. ל"ק. ס) בחנם. ל"ק.

מוסף רש"י

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה. תמיס דמעינינו ר' יהודה סמיכה כתב' חטאת (דף לב.) מהתי דשעיר המשתלח, דמתיב ומתך לתכון לת שתי ידיו על ראש השעיר חי (ויקרא טיז), התי טעון סמיכה ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה, ור"ש דרש התי טעון סמיכה ולתכון ולתכון שעירי עבודת כוכבים טעון סמיכה ולתכון אלא מקבי מקבי אלמו מגלן ולקח לו יתרבי ליה מכאן: [בחים מח.]. מאי דלא איתרבי לא למאי איתרבי. דהא רבינא נמי סמיכה מתיב לפון מהיכא תיתי תיתי מבנין אב. מוסיפו לת המטאת סמיכה גרפה לישתרוך קרא מיניה ותיתי בבנין אב. דמתיב ומתך לת ידי על ראש החטאת ומלי למתמה על לתקו ומנין אב היא לכל שמתי חטאת שיטעון סמיכה. אלא שעה מדורות. מסקנא דקרקים היא סמיכה מלי לטעמא אינטריך לרבות מקום דלי לא ירבינא לא הוה נמרינן דבר אחר מקרבי אחיה נפקא לי דתניא רבי אחייה אומר ושחט אותו על יד המזבח צפונה מה ת"ל לפי שמצינו במקבל שעומד בצפון ומקבל בצפון ואם עמד בדרום וקיבל בצפון פסול יכול אף זה כן ת"ל אותו אותו בצפון ולא השוחט צריך להיות עומד בצפון אלא אותו בצפון ואין בן עוף בצפון סלקא דעתך אמינא ליתי בק"ו מבן צאן ומה בן צאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון בן עוף שקבע לו כהן אינו דין שנקבע לו צפון מה לבן צאן שכן קבע לו כלי אלא אותו בצפון ואין פסח בצפון פסח מדר"א בן יעקב נפקא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר יכול יהא הפסח טעון צפון ודין הוא ומה עולה שלא קבע לה זמן בשחיטתה קבע לה צפון פסח שקבע לו זמן לשחיטתו אינו דין שקבע לו צפון מה לעולה שכן כליל מחטאת דתנא מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן קדשי קדשים מכולהו נמי שכן קדשי קדשים אלא לעולם כדקאמרינן מעיקרא אותו בצפון ואין השוחט בצפון ודקא קשיא לך מדר' אחייה נפקא דר' אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא אלא הכי קאמר אין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון מקבל מלקח ולקח דתנא נפקא לקח ולקח לא משמע ליה: וחייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפייתה: אמר רב פפא אפאה לוקה שתים אחת על עריכתה ואחת על אפייתה והא אמרת מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה לא קשיא הא דעריך הוא ואפה הוא הא דעריך חבריה ויהיב ליה ואפה תיתיר בבור שאחזו דם מקיזין דתנא אותו את הדם במקום שאין עושין בו מום ואין מקיזין את הדם במקום שעושין בו מום דברי ר"מ וחכ"א יקיזו אף במקום שעושין בו מום ובלבד שלא ישחוט [על אותו מום] אף

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה מתקיף לה רבינא תינח לרבי יהודה לרבי שמעון מאי איכא למימר א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא לרבי יהודה נמי מאי דאיתרבי איתרבי מאי דלא איתרבי לא איתרבי וכי תימא אי לא מעטיה קרא הוה אמינא תיתי בבנין אב סמיכה גופה לישתוק קרא מיניה ותיתי בבנין אב אלא שעה מדורות לא ילפינן הכא נמי שעה מדורות לא ילפינן אלא אותו טעון צפון ואין השוחט עומד בצפון מדרבי אחייה נפקא דתניא רבי אחייה אומר ושחט אותו על יד המזבח צפונה מה ת"ל לפי שמצינו במקבל שעומד בצפון ומקבל בצפון ואם עמד בדרום וקיבל בצפון פסול יכול אף זה כן ת"ל אותו אותו בצפון ולא השוחט צריך להיות עומד בצפון אלא אותו בצפון ואין בן עוף בצפון סלקא דעתך אמינא ליתי בק"ו מבן צאן ומה בן צאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון בן עוף שקבע לו כהן אינו דין שנקבע לו צפון מה לבן צאן שכן קבע לו כלי אלא אותו בצפון ואין פסח בצפון פסח מדר"א בן יעקב נפקא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר יכול יהא הפסח טעון צפון ודין הוא ומה עולה שלא קבע לה זמן בשחיטתה קבע לה צפון פסח שקבע לו זמן לשחיטתו אינו דין שקבע לו צפון מה לעולה שכן כליל מחטאת דתנא מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן קדשי קדשים מכולהו נמי שכן קדשי קדשים אלא לעולם כדקאמרינן מעיקרא אותו בצפון ואין השוחט בצפון ודקא קשיא לך מדר' אחייה נפקא דר' אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא אלא הכי קאמר אין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון מקבל מלקח ולקח דתנא נפקא לקח ולקח לא משמע ליה: וחייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפייתה: אמר רב פפא אפאה לוקה שתים אחת על עריכתה ואחת על אפייתה והא אמרת מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה לא קשיא הא דעריך הוא ואפה הוא הא דעריך חבריה ויהיב ליה ואפה תיתיר בבור שאחזו דם מקיזין דתנא אותו את הדם במקום שאין עושין בו מום ואין מקיזין את הדם במקום שעושין בו מום דברי ר"מ וחכ"א יקיזו אף במקום שעושין בו מום ובלבד שלא ישחוט [על אותו מום] אף

תינח לר' יהודה. דמרבי ליה לסמיכה אינטריך למעוטי מלפון: **וכי תימא אי לא** [א] **מעטיה.** מאותו אתי מבנין אב כשאר חטאות שטעונין צפון הא לא מצית אמרת דת"ל דבכולן יא] חטאת היא אמרי מרבי ליה לסמיכה ושיטוק קרא מעל רחם השעיר לסמיכה: **ומיתי.** סמיכת נחשון מבנין אב דמה מצינו בשאר חטאות יב] דלטעון סמיכה אף זה כן: יג] **אלא שעה מדורות לא ילפינן.** ד) הילכך אמאי אינטריך למעוטי מלפון: **אותו.** הקרבן בצפון אבל השוחט יכול לעמוד בדרום ושוחט בסכין אחוכה: **מקבל עומד בצפון.** מפרש בסחיטת קדשים בפ' איזהו מקומן (דף מח.) דקאמר חטאת מנלן דבעי לפון דכתיב ושחט את החטאת במקום העולה ה) קבלה מנלן דכתיב בתריה ולקח הכהן מדם החטאת מקבל עלמו מנלן ולקח לו יקח יד]: **כן לאן קבע לו כלי.** סכין דשמיטה כתיב כיה וכשחיטה כתיב ויקח את המאכלת לשחוט את בנו (בראשית כב, ט) אבל כן עוף מליקתו בצפונן: **מחטאת.** גמרינן דאין לו זמן קבוע וטעון לפון וכל שכן פסח: וקא פריך **מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות:** וקאמר **מאשם.** מייתינן ליה. וקפריך מה לאשם שכן קדשי יב] קדשים תאמר בפסח קדשים קלים הוא. אלמא פסח מלפון מהאי דינא אימעיט: **דרבי אחייה נפקא למעוטי שוחט** ט) **בצפון.** דהאי מאותו דשעיר נפקא אלא למילף דמקבל עומד בצפון דהכי קאמר רבי אחייה אין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון מקבל מלקח ולקח ולקח ט) קשיא לרבי אחייה אימא לאותו בצפון ולא ליתא קרא דת"ל: **אפאה לוקה שתים כו'.** דאפייה גמר עריכה היא: **והאמרת מעשה יחידי היא.** ואמאי מחייבת ליה תרתי: **ערך הוא ואפה הוא.** יא] ולאיתויבי תרתי אתרייהו יב]: **ערך חבריה ואפה הוא.** מיתיבי חבריה דהא ואיהו תרתי אחייה ואעריכה ג) דגמר גמרא ואע"ג דחייב חבריה אעריכה הוא מייב נמי עלה כדאמר נמי לקמן (דף מז.). להכיא ממתן אחר ממתן: **כמקום שאין עושה מום.** היינו כל הגוף דהדר בריא: **כמקום שעושה** בא] **כו'.** אזנו ועינו דלא הדר בריא: **ובלבד שלא ישחוט על אותו המום.** עד שיהא בו מום מעלמו דבכור אינו נאכל בחוץ עד שיהא בו מום בב]: **אף נשחט על אותו מום** בג]. רבי שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין להטיל בו מום על מנת לשוחטו אפי'

אפאה לוקה שתים. פירש בקונטרס דאפייה גמר עריכה היא ופריך והאמרת מעשה יחידי ותימה מלי קמצני הא דערך הוא ואפה הוא דערך מבריה ואפה הוא אלמא עריכה בהדה וגרלה לפרש דחייב שתים משום עריכה מועטת שעשה האופה בשעת אפייה ואינה גמר עריכה ופריך ממעשה יחידי דמשמע שאין מלאכה אחרת עמה ואין חייבין עליה אלא אחת ומשני דערך הוא ואפה הוא כלומר שעשה גמר העריכה שבשעת האפייה והא דקרי לה מעשה יחידי משמע דלא מיחייב אלא אחת כשערך מכיון שגמר הכל אפילו עריכה דבהדי אפייה דהשתא ליכא שום עשייה בהדי אפייה ולא הוקלת קשיא לפ"ז ד) דתנס נקט הא דערך מבריה כו' דהכי הוה ליה למימר הא דעביד גמר עריכה הא דלא עביד גמר עריכה: **רבי שמעון אומר אף נשחט על אותו מום.** פירש בקונטרס רבי שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין להטיל בו מום על מנת לשחוטו עליו וקשיא דתנן במסכת בכורות בפ' כל פסולי המוקדשין (דף לג:) בכור שאחז בו דם אפר' מת אין מקזין לו דם דברי רבי יהודה וחכ"א יקח ואילך דתיר דאח"כ מה"ד בן עוף מליקתו בצפונן הס"ד: שם) תיבות אבל בן עוף מליקתו בצפונן נמחק: שם) קדשים. והשתא דאתיא דלאו דאמר דבר שאין מתכוין בעולה ובחטאת אינא למפרך שכן קדשי קדשים: יז) בצפון. הרץ מסתברא דסעיטא אושחט דסמיך ליה קאי דכתיב ושחט אותו מדלא מסעטינן אלא אותו מכלל דסקבל בצפון: יח) ואפה הוא ליכא לתיובי תרתי דהא איהו נמי ערכו הילכך ליכא לתיובי: יט) אחרייהו ל"א ערך ואפה חייב שתים והא עביד תרתי מחייב דאמר אביי דמעטה בפני עצמה ואאפיה בפני עצמה הוא ואפה הוא מחייב הוא אאפיה חבריה דערך מחייב אעריכה ברידא: כ) דאעריכה דקבגמר נמרי: כא) שעושה היינו אזנו: כב) מום ואחאי לא ישחוט דלמא אתי לאעריומי: כג) מום ור"ש לא חייש אף אם נשחט על אותו מום דר"ש: כד) דכתיב. וכן תירץ רש"י בובחים (דף מח ע"ב):

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ז מהלי' פסולי המוקדשין הלכה ט:
כג ב מיי' שם הלכה מ: ג מיי' פ"ט מהלכות מעשה הקרבן הלכה טו ופי' כ"מ ולח"מ:
כד ד מיי' פ"ב מהלכות כבורות הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יי וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א יא

שיטה מקובצת

א) בצפון ותיבה טעון נמחק: ב) פסח מדראביי עיין פרש"י בזבחים (דף מח ע"ב) ועיין כל הסוגיא שם: ד) ותניא ר' אליעזר בן יעקב כו'. והשתא משמע דרש"י לראביי מאחוז דשעיר נשיא אותו בצפון כו' ותימה דאמרי' בת"כ דראביי מאותו דעולה אפיק ליה כל הני דרשות דהכא דרבי אחיה ואאחוז בצפון ואין בן עוף בצפון דרש"י להו על אותו דעולה ר"ל דהכא בעי לר' אחיה אותו דשעיר נשיא מאי דרש ביה ומשני ר' אחיה מוקי לה לאותו בצפון ואין הפסח בצפון דראביי קא ממעט ליה מאותו דעולה ולר' אחיה דמוקי לה לאותו דעולה למעוטי דאין השוחט בצפון נאסר דאותו דשעיר נשיא מוקי לה למעוטי פסח אבל ודאי דראביי נפקא ליה מאותו דעולה והשתא ניחא דשמעא בסמוך דקו"ח דראביי פריכא דא"כ יהיה ראביי אתותב אלא ודאי כל הני סרכות לפתור דלא אצטריך נמי אותו דשעיר דלמעוטי פסח אבל לראביי לא אותבינן שאין אנו כאין לפתור דברי ראביי ואפשר מדלא פריך ליה התם [אלמא] רקו"ח דראביי לאו פריכא ע"כ. תו"ה: ג) צפון ר"ל אותו מה: ד) תיבות מה לחטאת נמחק: ה) תיבות מה לאשם נמחק: ו) ולקח. לו יקח לפום ריחיה משמע אבל לר' אחיה דרש שפיר ולקח לו יקח ואי"ת א"כ אותו דשעיר נשיא למה לי אלא ודאי להך מסקנא נאמר דאף ר' אחיה לא מפיק ליה אלא מהכא ע"כ. תו"ה: ולקח לא משמע ליה (וא"ת) ותרי' (תיא"ג) [אחיה] גופיה תנא אותו דמקבל בצפון ומסתמא מלקח נפקא ליה ר"ל דר' (תיא"ג) [אחיה] גופיה לא משמע ליה דרשא דולקח והאי דקתני דבמינן שיהא המקבל בצפון מאותו דתניא נמי שעיר נשיא נפקא ליה: ז) מקזין לו ותיבות אותו אם נמחק: ח) מקזין לו חיבות את הדם נמחק: ט) ר"ש אומר אף נשחט על אותו מום. פרש"י ר"ש לטעמיה כו' ותימה דהכא מתכוין הוא להקיז ולהטיל בו מום ועוד דתנן בבכורות כו' ועוד בשמעתין מפורש דר"מ סבר אסור להטיל כו' וחכמים סברי מותר ור"ש כחכמים ס"ל ועוד קשיא חכמים אחכמים דהכא אמרי יקיז אע"פ שעושה בו מום והתם תנן וחכמים אומרים ובלבד שלא יעשה בו מום לכך צ"ל דתרי מיני אחיזות הדם הן והכא מירי שאחזו דם כל כך דאינו יכול להתרפאות בלא הקזה והוי בעל מום באותו אחיזת דם ומשום הכי פליגי עליי דר"ש בפותר להטיל בבעל מום וא"ת אי חשבית ליה [בעל מום] באחיזת דם אמאי קאמרי רבנן ובלבד שלא ישחוט כיון דבעל מום חשבית ליה ר"ל משום דכיון דאית ליה תקנה ע"י הקזה מום עובר הוא ואסור לשחוט עליו ומיהו מותר להטיל בו מום כיון דהשתא מיהא לאו דאי להקרבה הוא דלאו תמים לרצון קרינא ביה ופליגתא דר"ש ורבנן בהכי הוא דהכמים סברי ובלבד שלא ישחוט דגזירנן דלמא אתי להקיז א) כלא אחיזת דם דיכול להתרפאות בלא הקזה ומשום הכי אמרי רבנן התם ובלבד שלא (ישיל) [ישעה] בו מום. תו"ה: ז) דבכלל חטאות: יא) חטאות דעשון: יב) אלא נ"א אלא מראעטרך לרבריי לסמיכה ס"ס שעה מדורות כלומר שעיר נשיא [לא ילפינן] הילכך איצטרך שעיר נשיא לאתויי שעיר דחיטי בעומר דלא אצטרך לפתור: בצפון: יד) יקח עצמו לצד צפון דבפ"ד דמ"ר ואח"כ מה"ד שלא קבע לו כהן: רשחישה בזר כשרה דכתיב והקריבו בני אהרן מצות הדמה מקבלה למליקתו דכתיב והקריבו לה הכהן ומלק את ראשו: שכן טעון כלי סכין לשחיטה ולאו מקרא אתי אלא צריך אותו: מכולהו נמי. עולה וחטאת ואשם שכן קדשי קדשים מה שאין כן בפסח. ואכתי לא איצטרך אותו: רבי אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא ודאי כולהו אותו על יד אותו בצפון ואין השוחט בצפון. דהא נפק ליה מאינך קרא: אבל מקבל בצפון מקבל מלקח ולקח נפקא. כלומר דולקח משמע דהיכא דלקח התם עיכוב דלקיחה: אפאה חסקן לוקה [שתים] אע"ג דלא עבר אלא אפייה בלבד כלומר דקא סבר דבאפייה קא גמרה בולה בולהא דלחם: הא דערך הוא ואפה הוא לוקה שתים. והא דקאמר מה אפייה מיוחדת וכו' כגון דערך חבריה ויהב ליה ואפה: ואין מקזין אותו במקום שעושה בו מום. כגון באזנו ובשפתו: ר' שמעון מיקל מכולהו דאמר

א) נראה ל"ל דלמא אתי לנקוט אחוזו דם במקום שיטול להתרפאות כו' ונכסה"ל אמרי רבנן כו':

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com